

Dr. hab. Joanna Marcinkowska, prof. AMP

Dziedzina: sztuka

Dyscyplina: sztuki muzyczne

Adres do korespondencji:

ul. Święty Marcin 87

61-808 Poznań

Poznań, 16. 08. 2021 r.

R E C E N Z J A

pracy doktorskiej mgr Joanny Sochackiej

Zleceniodawca recenzji :

Akademia Muzyczna im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi, pismo z dnia 7 czerwca 2021 roku. Zlecenie podjęte na podstawie art. 14 ust.2 pkt. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2016 r poz. 882), zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 roku w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w postępowaniu doktorskim, postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora, a także w związku z uchwałą Rady Wydziału Fortepianu, Organów, Klawesynu, Muzyki Dawnej i Jazzu Akademii Muzycznej im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi z dnia 24 kwietnia 2018 roku o wszczęciu przewodu doktorskiego w dziedzinie sztuk muzycznych, dyscyplinie instrumentalistyka **Pani mgr Joannie Sochackiej** i wyznaczeniu mojej osoby recenzentem w tym przewodzie.

Wraz z pismem Dziękana informującym mnie o powyższym, otrzymałam:

- dokumentację złożoną przez Doktorantkę,
- pracę doktorską - dzieło artystyczne oraz jego opis pod tytułem : „**Fortepian w twórczości Grażyny Bacewicz: dobór środków instrumentalnych w kontekście ewolucji języka muzycznego, na przykładzie sonat fortepianowych: Sonaty (1930), I Sonaty (1949) i II Sonaty (1953).**

Podstawowe dane o Doktorantce :

Pani mgr Joanna Sochacka urodziła się w Limanowej. Ukończyła Społeczną Szkołę Muzyczną I st. w Tymbarku w klasie mgra Roberta Rośka, a następnie Szkołę Muzyczną II st. w Zespole Szkół Muzycznych im. M. Karłowicza w Krakowie w klasie dra hab. Mariusza Sielskiego.

Studia Muzyczne w zakresie gry na fortepianie odbyła w Akademii Muzycznej w Krakowie pod kierunkiem prof. Andrzeja Pikula, uzyskując dyplom z wyróżnieniem. Od 2018 roku odbywa studia w Haute Ecole de Musique de Geneve w klasie prof. Fabrizio Chiovetty. Realizuje także studia doktoranckie w Akademii Muzycznej im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi pod kierunkiem dr hab. Hanny Holeksy. Swoje umiejętności pianistyczne doskonaliła na wielu kursach i warsztatach pod kierunkiem wybitnych pedagogów: D. Bashkirova, J. Margulisa, J. M. Luisada, T. Zelikmana, R. O'Hory, E. Kolodina, C. Cebro, P. Badura-Skody, D. Yoffe, A. Ebi, K. Kennera, A. Malikovej i wielu innych.

Doktorantka koncertowała w kilkunastu krajach, m. in. w Anglii, Francji, Austrii, Niemczech, Czechach, Hiszpanii Szwajcarii, Estonii, Mołdawii oraz USA i Izraelu. Występowała w renomowanych salach koncertowych, m. in. Carnegie Hall w Nowym Jorku, Royal Albert Hall w Londynie, Narodowym Forum Muzyki we Wrocławiu oraz w salach koncertowych Filharmonii w Krakowie, Warszawie, Kielcach, Łodzi. Jest laureatką czołowych nagród w kilkunastu międzynarodowych i ogólnopolskich konkursach pianistycznych.

Kandydatka związana jest pracą pedagogiczną ze Szkołą Muzyczną I st. w Niedźwiedziu (od 2015r.) oraz POSM II st. im. F. Chopina w Krakowie (od 2017r.).

Osiągnięcia artystyczne, zgodnie z obowiązującymi przepisami nie podlegają ocenie recenzenta, z uznaniem jednak odnotowuję aktywność Doktorantki w zakresie działalności artystycznej, a także pedagogicznej.

Aktywność na tych płaszczyznach działalności zawodowej i płynące z niej doświadczenia dawały z pewnością mocne - praktyczne i teoretyczne podstawy, dla realizacji pracy doktorskiej, zarówno w jej warstwie wykonawczej, jak i opisowej.

Ocena pracy doktorskiej :

Praca doktorska Pani mgr Joanny Sochackiej pod tytułem : **„Fortepian w twórczości Grażyny Bacewicz: dobór środków instrumentalnych w kontekście ewolucji języka muzycznego, na przykładzie sonat fortepianowych: Sonaty (1930), I Sonaty (1949) i II Sonaty (1953)”** składa się z dzieła artystycznego nagranych na płycie CD oraz opisu tego dzieła.

Dziełem artystycznym jest zarejestrowane na nośniku elektronicznym wykonanie sonat fortepianowych Grażyny Bacewicz, wyszczególnionych w wyżej cytowanym tytule pracy doktorskiej. Temat pracy doktorskiej, wybór kompozytora, wybór określonych dzieł, a także forma utworów składających się na dzieło artystyczne, wynikają z przekonania Doktorantki, sformułowanego w opisie dzieła. Przekonanie to skutkuje konstatacją o jeszcze ciągle niewystarczającej znajomości i adekwatnego do niej upowszechnienia twórczości fortepianowej Grażyny Bacewicz. Doktorantka zauważa, iż w niemałym dorobku twórczym Kompozytorki, utwory na fortepian solo ilościowo reprezentowane są raczej skromnie, ale nie można powiedzieć, że marginalnie. Trudno jednak mówić o ich trwałym - może z wyjątkiem II Sonaty i etiud - zaistnieniu na estradach polskich i zagranicznych. Chciałabym w tym miejscu zacytować słowa Doktorantki, gdyż wiele one mówią o intencjach podjęcia przez Nią takiego właśnie tematu pracy doktorskiej : „Zestawienie trzech sonat fortepianowych Grażyny Bacewicz w pracy doktorskiej ma na celu – poza

oczywistym walorem poznawczym – wyeksponowanie charakterystycznego języka muzycznego kompozytorki w kontekście specyfiki instrumentu klawiszowego”.

Zaprezentowane na płycie i analizowane w pisemnej części pracy doktorskiej sonaty, pochodzące z różnych okresów twórczości mogą stanowić podstawę do formułowania pewnych uogólnień określających stylistykę kompozytorki, a w szczególności fortepianowe środki wyrazu muzycznego. Utwory stanowiące dzieło artystyczne, są nie tylko przykładem zmieniającej się stylistyki Kompozytorki (sama dzieli swoje dokonania na trzy okresy), ale jednocześnie przedstawiają pewne cechy stałe i charakterystyczne dla Jej stylu. Doktorantkę – wydaje się - w równym stopniu co badanie stylistyki - interesują zagadnienia wykonawcze, których pomyślnie rozwiązanie może usatysfakcjonować słuchacza i jednocześnie w sposób przekonujący potwierdzić konstatacje dotyczące stylu kompozytorki, a w szczególności jej stylu fortepianowego.

Po wysłuchaniu utworów składających się na dzieło artystyczne, mogłam z satysfakcją stwierdzić, że Doktorantka dysponuje środkami pianistycznymi i muzycznymi umiejętnościami, w stopniu pozwalającym sprostać wszystkim interpretacyjnym trudnościom, i to zarówno w warstwie technicznej, jak i wyrazowej.

Wykonanie dość powszechnie znanej i często grywanej Sonaty z roku 1950, sygnowanej numerem drugim, uważam za znakomite. Kandydatka, której z pewnością nieobca jest już dość ukształtowana tradycja wykonawcza tego dzieła, potrafiła, poprzez wnikliwe odczytanie intencji Kompozytorki przedstawić interpretację świeżą i frapującą.

Pani Sochacka skrupulatnie realizując zalecenia kompozytorki w zakresie artykulacji, dynamiki i agogiki, świetnie uchwyciła zróżnicowany charakter wszystkich trzech części i ich sonorystyczne walory.

Doktorantka, w pełni dojrzały warsztat kompozytorski tej Sonaty, ukazuje poprzez również w pełni dojrzały warsztat pianistyczny, a także dojrzałość emocjonalną. Każda z części tej Sonaty posiadająca swój wyrazisty charakter i doskonale ukształtowaną budowę, jest odtwarzana z głębokim zrozumieniem i jednocześnie, z ogromną swadą pianistyczną. Kandydatka, moim zdaniem, znakomicie kształtuje formę allegra sonatowego, jak i pozostałych części Sonaty umiejętnie budując poszczególne kulminacje. Pomimo, że Doktorantka przekracza czas wykonania sonaty określony przez Kompozytorkę o ponad 4 minuty, to w żadnym elemencie realizacji dzieła nie czuje się jakichkolwiek uchybień mogących mieć wpływ na jego percepcję.

Wykonanie dwóch pozostałych Sonat, a więc tej datowanej rokiem 1930 i 1949, niepublikowanych i w zasadzie nieznanych, stanowiło dla Doktorantki nie lada wyzwanie, nie tylko w sensie wykonawczym. Każdy przecież artysta zdaje sobie sprawę, że publikowane wykonania utworów nieznanych mogą stanowić o zainteresowaniu się nimi, ale też o artystycznym niebycie. Jestem pełna uznania dla Doktorantki, że podjęła się wykonania i zarejestrowania tych sonat w sposób bardzo odpowiedzialny, z ogromną pieczołowitością odczytując tekst i dokonując nagrania w pełni potwierdzającego wysokie kompetencje, o których pisałam wyżej. Szczególnie było to trudne zadanie w odniesieniu do sonaty z roku 1930, którą sama Kompozytorka w pewnym sensie wyeliminowała ze swego dorobku twórczego. Jest to sonata młodzieńcza, gdzie widoczne są wpływy stylistyczne różnych kierunków i tendencji twórczych, w które obfitowała muzyka dwudziestowieczna. Myślę, że nawet tak wnikliwe i profesjonalne wykonanie przez Panią

Sochacką tej Sonaty, przekonująco ukazujące ekspresjonistyczne jej cechy połączone z brzmieniowym przeładowaniem, niekoniecznie musi przyczynić się do szerszego jej rozpropagowania.

Inaczej rzecz się ma z Sonatą z roku 1945, którą Bacewiczówna oznaczyła numerem pierwszym. Piękne to dzieło, emocjonalnie i objętościowo szeroko zakrojone, znalazło w Doktorantce świetną wykonawczynię. Bardzo zróżnicowane, ale zawsze wyraziste pod względem ekspresji i faktury pianistycznej części tej kompozycji, przemawiają dramatyzmem, jak np. część I (Moderato), nastrojowością i liryzmem, jak część II (Andante sostenuto), motorycznością i wirtuozerią, jak cz. III (Scherzo. Molto Allegro) czy wręcz autentycznie finalną w swym charakterze cz. IV (Finale. Molto Allegro). Oddanie właściwego charakteru tej kompozycji, emocjonalnego zróżnicowania poszczególnych części przy jednoczesnym sprostaniu wszystkim trudnościom technicznym, wymagają od wykonawcy umiejętności pianistycznych, kreatywności, ale i kultury wykonawczej. Z zadań tych Pani Sochacka wywiązała się znakomicie.

Reasumując, stwierdzam, że wykonanie dzieła artystycznego dowodzi, że Pani Joanna Sochacka jest pianistką dysponującą bardzo dobrym warształem pianistycznym, posiadającą frapującą wyobraźnię muzyczną i umiejętność kształtowania pożądanego dźwięku. Pani Sochacka skrupulatnie realizując zalecenia Kompozytorki w zakresie artykulacji, dynamiki i agogiki, świetnie uchwyciła zróżnicowany charakter wszystkich trzech sonat i ich sonorystyczne walory. Posiadając przy tym odpowiednią wiedzę zawodową, potrafiła z pełnym powodzeniem osiągnąć zamierzone cele artystyczne.

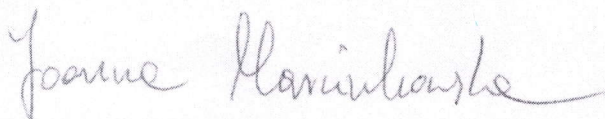
Niezmiernie interesujący jest też, bardzo zresztą obszerny, opis dzieła artystycznego. Kandydatka swoje rozważania zawarła na 159 stronach druku w ramach 3 rozdziałów, opatrzonych wstępem i zakończeniem, a także streszczeniem w jęz. angielskim i bibliografią. Opis dzieła artystycznego jest świadectwem erudycji jego autorki oraz dowodzi wysokiej umiejętności przeprowadzania badań analitycznych i w konsekwencji wyciągania wniosków. Jest napisany komunikatywnym i poprawnym stylistycznie językiem. W części poświęconej biografii Bacewiczówny i jej twórczości, Opis zawiera wiele istotnych wiadomości o różnych aspektach rozwoju twórczego Kompozytorki, jego uwarunkowaniach i inspiracjach. Wszakże żyła Ona w XX wieku, wieku pluralizmu stylistycznego, także w muzyce fortepianowej, wieku charakteryzującym się różnorodnością stylów, form, tendencji i kierunków. Analizując bardzo szczegółowo, nie tylko formę utworów stanowiących dzieła artystyczne, ale także stosowane środki wyrazu muzycznego determinujące wartości emocjonalne tych dzieł, Doktorantka bardzo trafnie definiuje cechy rozwijającego się stylu Kompozytorki. Wszechstronna analiza wszystkich trzech fortepianowych sonat Grażyny Bacewicz ukierunkowana na środki wykonawcze, jest nie tylko werbalnym uzasadnieniem przyjętej przez Doktorantkę koncepcji interpretacyjnej, ale może stanowić swego rodzaju inspirację dla potencjalnego wykonawcy tych dzieł. Można przyjąć, że posiada cechy instruktywne w odniesieniu do wyboru interpretacji.

Reasumując, stwierdzam, że opis dzieła artystycznego w pełni spełnia normy werbalizacji artystycznych zamierzeń i poglądów prezentowanych w postępowaniu doktorskim. Opis dzieła artystycznego imponuje wnikliwością badań analitycznych i konstatacji.

Konkluzja

W świetle tego co powyżej, stwierdzam, że Pani mgr Joanna Sochacka w swej pracy doktorskiej pod tytułem : „**Fortepian w twórczości Grażyny Bacewicz: dobór środków instrumentalnych w kontekście ewolucji języka muzycznego, na przykładzie sonat fortepianowych: Sonaty (1930), I Sonaty (1949) i II Sonaty (1953)**”, składającej się z dzieła artystycznego nagranych na płycie CD oraz opisu tego dzieła, zaprezentowała oryginalne rozwiązanie problemu artystycznego i wykazała się wysokimi umiejętnościami oraz wiedzą teoretyczną w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka. Uważam, że Kandydatka posiada w pełni umiejętność prowadzenia samodzielnej pracy artystycznej i spełnia wymagania określone w art. 13 ustawy z dnia 14. 03. 2003 r.

Pracę doktorską Pani mgr Joanny Sochackiej przyjmuję.

Dr hab. Joanna Marcinkowska, prof. AMP